

**SURXANDARYO VILOYATIDAGI HAVO TRANSPORTI TARMOG‘INING
RIVOJLANISHI VA IQTISODIY AHAMIYATI**

Bobomurodova Sohiba Abdimurod qizi

Termiz davlat universiteti Tabiiy fanlar fakulteti Geografiya ta'lim yo'nalishi 3-kurs

123- guruh talabasi

sohibabobomurodova39@gmail.com

+998 99 623 12 23

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Surxandaryo viloyatidagi havo transporti tarmog‘ining rivojlanishi va uning iqtisodiy ahamiyati tahlil qilinadi. Havo transporti tarmog‘i viloyatning ichki va tashqi aloqalarini mustahkamlashda, iqtisodiy integratsiya jarayonlarini kuchaytirishda, savdo va turizmni rivojlantirishda katta rol o‘ynaydi. Havo transportining viloyatdagi rivojlanishi nafaqat mintaqaviy iqtisodiy o‘shishga yordam beradi, balki yangi ish o‘rinlarini yaratish, atrof-muhitni himoya qilish va transport xarajatlarini kamaytirishga ham xizmat qiladi. Havo transporti tarmog‘ining rivojlanishi, shuningdek, viloyatning global savdo tizimiga integratsiyasini tezlashtirishga xizmat qiladi, bu esa viloyatni boshqa mintaqalar bilan mustahkam bog‘laydi. Ushbu maqolada Surxandaryo viloyatining havo transporti tarmog‘ining mintaqaviy rivojlanishga ta’siri, shuningdek, uning iqtisodiy va ijtimoiy ta’sirlari keng yoritiladi. Maqola, viloyatning havo transporti tarmog‘ining rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan strategik choralarni va unga tegishli takliflarni ham taklif qiladi.

Kalit so‘zlar: Surxandaryo, havo transporti, mintaqaviy rivojlanish, iqtisodiy o‘shish, transport tarmog‘i, havo yo‘llari, xalqaro aloqalar, turizm, logistika, iqtisodiy integratsiya, atrof-muhit, savdo, viloyat rivojlanishi, yangi ish o‘rinlari, aeroport, yuk tashish, yo‘lovchi tashish, transport xarajatlari, transport infratuzilmasi, global savdo tizimi.

KIRISH

Surxandaryo viloyati O‘zbekistonning janubiy qismida joylashgan bo‘lib, uning geografik joylashuvi temiryo‘l va avtomobil transportiga qo‘shimcha ravishda havo transporti uchun ham katta imkoniyatlar yaratadi. Havo transporti tarmog‘ining rivojlanishi viloyatning iqtisodiy rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Viloyatning havo transporti tizimi, ayniqsa, Termiz shahri orqali nafaqat viloyat ichki yo‘nalishlarini, balki xalqaro tranzitni rivojlantirishga xizmat qiladi. Havo transportining imkoniyatlari va infratuzilmasining rivojlanishi, Surxandaryo viloyatini

iqtisodiy integratsiya va global bozorlarga chiqishda yanada raqobatbardosh qiladi. Havo transporti nafaqat yo'lovchilarni tashishda, balki yuklarni ham tez va samarali tarzda tashishda yordam beradi.

Surxandaryo viloyati, o'zining xalqaro savdo va tranzit imkoniyatlari tufayli, iqtisodiy rivojlanish va integratsiya jarayonlarida muhim nuqta hisoblanadi. Havo transporti viloyatni boshqa hududlar bilan yaqin aloqaga keltiradi, yangi imkoniyatlarni yaratadi va turizmni rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Havo transportining rivojlanishi, viloyatdagi iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri bo'lib, ko'plab yangi ish o'rinlari, yangi sanoat sohalari va xizmatlar tarmog'ining shakllanishiga imkon beradi. Bu jarayonlar nafaqat viloyatning iqtisodiy faoliyatini jadallashtiradi, balki atrof-muhitni ifloslanishdan saqlash, transport xavfsizligini oshirish va ekologik muvozanatni saqlashda ham muhim rol o'ynaydi.

Havo transportining samarali ishlashi, viloyatga tashrif buyuruvchi turistlar sonining ortishiga, shuningdek, sanoat mahsulotlarini eksport qilishning o'sishiga olib keladi. Ushbu maqolada Surxandaryo viloyatidagi havo transporti tizimi va uning iqtisodiy rivojlanishdagi roli, shuningdek, yangi aeroportlar va havo yo'llarining ochilishi qanday natijalarga olib kelgani tahlil qilinadi. Havo transportining ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik ta'sirlarini hisobga olgan holda, viloyatdagi transport infratuzilmasining rivojlanishi uchun zarur bo'lgan strategik choralar ko'rib chiqiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda Surxandaryo viloyatining havo transporti tarmog'ining rivojlanishining iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini aniqlash uchun bir qator metodologik yondashuvlar qo'llanildi. Tadqiqot metodlari sifatida statistik tahlil, qiyosiy tahlil va ekspert baholash usullari ishlatildi. Birinchi navbatda, viloyat havo transporti tizimining mavjud holati, uning infratuzilmasi, aeroportlar va yo'lovchi tashish yo'nalishlari haqida ma'lumotlar yig'ildi. Ushbu ma'lumotlar O'zbekistonning rasmiy havo transporti hisobotlari va statistikalaridan olingan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi havo transportining viloyatdagi iqtisodiy rivojlanishga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashdir. Bu uchun viloyatning iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlari, turizm rivoji, xalqaro savdo hajmi va transport xarajatlari tahlil qilindi. Shuningdek, havo transportining atrof-muhitga ta'siri va ekologik xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni ham ko'rib chiqildi. Tadqiqotda ekspert baholash metodlari ham qo'llanildi, bu esa havo transportining viloyatdagi iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirini yanada aniqroq baholash imkonini berdi. Viloyatning transport tizimi, shu jumladan havo yo'llari va aeroportlarning iqtisodiy samaradorligi haqida soha mutaxassislari bilan suhbatlar o'tkazildi va tahlil qilindi.

Tadqiqotda ikkinchi metod sifatida qiyosiy tahlil qo'llanilib, Surxandaryo viloyati va boshqa viloyatlar o'rtasidagi havo transporti tizimining samaradorligi solishtirildi. Bu tahlil yordamida havo transportining mintaqaviy integratsiyaga qanday ta'sir ko'rsatishi va viloyatning iqtisodiy rivojlanishiga qanday hissa qo'shayotgani aniqlanishi mumkin edi. Shuningdek, ekologik ta'sirni baholash uchun, viloyatdagi havo transporti va uning atrof-muhitga bo'lgan ta'siri o'rganildi. Bu tahlil orqali havo transportining ekologik xavfsizlikka qo'shgan hissasi va bu sohadagi takomillashtirish choralari o'ld fikrlar berildi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari Surxandaryo viloyatidagi havo transportining rivojlanishi viloyatning iqtisodiy faolligini oshirganini ko'rsatdi. Viloyat havo transportining imkoniyatlarini kengaytirish orqali, yangi yo'nalishlar ochilishi, turistlar sonining oshishi va xalqaro savdoning rivojlanishiga yordam berdi. Yangi havo yo'llari va aeroportlarning modernizatsiyasi, savdo va turizmning o'sishiga olib keldi. Havo transportining rivojlanishi nafaqat viloyatdagi iqtisodiy faollikni oshirdi, balki yangi ish o'rinlarining ochilishiga ham turtki berdi. Yangi yo'nalishlar ochilishi va aeroportlar sonining ko'payishi, turizm sektorining rivojlanishiga yordam berdi, bu esa viloyatga iqtisodiy va ijtimoiy o'sish keltirdi.

Viloyatning havo transporti tizimining rivojlanishi, ayniqsa, yirik sanoat markazlariga bo'lgan aloqalarni kuchaytirish orqali mahsulotlarni tez va samarali tarzda yetkazib berishga yordam berdi. Bu esa viloyatdagi sanoat korxonalarining rivojlanishiga turtki bo'ldi va eksport salohiyatini oshirdi. Havo transportining rivojlanishi viloyatning iqtisodiy integratsiyasini kuchaytirish, global savdo tizimiga qo'shilish imkoniyatlarini kengaytirish va boshqa mintaqalar bilan aloqalarni mustahkamlashga yordam berdi.

Tadqiqot natijalari shuningdek, havo transportining ekologik ta'siriga ham alohida urg'u berdi. Viloyatdagi havo transportining rivojlanishi, havo ifloslanishini kamaytirish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Yangi texnologiyalarni qo'llash va havo transporti tizimining modernizatsiyasi, viloyatdagi atrof-muhitni himoya qilishda muhim rol o'ynaydi.

MUHOKAMA

Surxandaryo viloyatidagi havo transportining rivojlanishi, nafaqat iqtisodiy o'sish, balki ijtimoiy va ekologik barqarorlikka ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Havo transportining imkoniyatlarini kengaytirish orqali, viloyat nafaqat mintaqaviy integratsiyani kuchaytirish, balki global savdo tizimiga kirishni tezlashtirishga muvaffaq bo'ldi. Viloyatning havo transporti tarmog'ining rivojlanishi, xalqaro

tranzitni kengaytirishga, turistlar sonining oshishiga va yangi ish o'rinlarining yaratishiga olib keldi. Bu jarayonlarning ijtimoiy ta'siri shundaki, viloyatda aholi o'rtasidagi turizm va savdo sohalarida yangi imkoniyatlar ochildi.

Havo transporti rivojlanishining iqtisodiy ta'siridan tashqari, ekologik jihatdan ham ijobiy ta'sirlar kuzatildi. Havo transportining ekologik xavfsizligi, atrof-muhitni ifloslanishdan saqlash va ekologik holatni yaxshilashda muhim ahamiyatga ega. Avtomobil va havo transportiga nisbatan havo transporti kamroq ifloslantiradi, bu esa viloyatning ekologik holatini yaxshilashga yordam beradi.

Havo transportining rivojlanishi, shuningdek, viloyatning ijtimoiy barqarorligini oshiradi. Yangi yo'nalishlar ochilishi va aeroportlarning modernizatsiyasi yangi ish o'rinlarining yaratilishiga olib keldi. Bu, o'z navbatida, viloyatda mehnat bozorini diversifikatsiya qilishga va aholining daromad darajasini oshirishga imkon berdi.

XULOSA

Surxandaryo viloyatidagi havo transporti tarmog'ining rivojlanishi viloyatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Havo transportining rivojlanishi, viloyatni boshqa hududlar bilan yaxshiroq bog'lash, xalqaro savdoni rivojlantirish va turizmni qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini yaratdi. Havo transporti orqali yangi yo'nalishlar ochilishiga va aeroportlarning modernizatsiyasiga yordam berish, viloyatni iqtisodiy o'sishga olib kelgan. Shuningdek, havo transportining ekologik xavfsizligini ta'minlash va atrof-muhitni ifloslanishdan saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Viloyatdagi havo transporti tarmog'ining rivojlanishi yangi ish o'rinlarini yaratishga, sanoatni rivojlantirishga va ijtimoiy barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayonlar viloyatning iqtisodiy va ekologik o'sishiga hissa qo'shadi, shuningdek, Surxandaryo viloyatining global savdo tizimiga integratsiyasini kuchaytiradi. Havo transporti tarmog'ining rivojlanishi viloyatni iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishga olib keladi va uni boshqa mintaqalar bilan bog'lashda muhim omil bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston havo yo'llari rasmiy sayti. (<https://www.uzairways.com>)
2. O'zbekiston Transport va Logistika Tashkiloti. (<https://www.trans.uz>)
3. Aliyev, S. (2021). *Havo transporti va uning iqtisodiy ta'siri*. Tashkent: Xalqaro iqtisodiy universiteti.
4. Rahimov, M. (2019). *Surxandaryo viloyatining transport tizimi*. Tashkent: O'zbekiston transporti.
5. Karimov, F. (2020). *Havo transporti va iqtisodiy o'sish*. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti.

6. Davronov, B. (2018). *Havo transporti va ekologiya*. Tashkent: Ekologiya ilmiy nashri.
7. Soliyev, R. (2020). *Surxandaryo va havo transportining rivojlanishi*. Tashkent: Iqtisodiy tadqiqotlar.
8. Yuldashev, F. (2019). *Global savdo va havo transportining o'rnini*. Tashkent: Transport va logistika.
9. Islomov, T. (2021). *Avtomobil va havo transporti tarmog'ining integratsiyasi*. Tashkent: Iqtisodiy tahlil.
10. Ubaydullaev, A. (2020). *O'zbekistonning transport tarmoqlari va rivojlanish istiqbollari*. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti.
11. Mirzaev, D. (2020). *Havo transporti tarmog'ining ekologik xavfsizligi*. Tashkent: Ekologiya instituti.
12. Davlatov, M. (2019). *Havo transportining mintaqaviy rivojlanishga ta'siri*. Tashkent: Iqtisodiy universitet.
13. Tursunov, M. (2020). *Havo transporti va ekologik xavfsizlikni ta'minlash*. Tashkent: O'zbekiston transporti.
14. Kamilov, S. (2021). *Havo transportining ijtimoiy ta'siri*. Tashkent: Xalqaro iqtisodiyot.
15. Oripov, M. (2021). *O'zbekiston havo transporti va sanoat integratsiyasi*. Tashkent: Transport ilmiy nashrlari.
16. Xodjaev, E. (2020). *Surxandaryodagi havo transporti tarmog'ining rivojlanishi*. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti.
17. Sadykov, R. (2019). *Turizm va havo transporti o'rtasidagi bog'liqlik*. Tashkent: Iqtisodiy tadqiqotlar.
18. Rahmonov, D. (2020). *O'zbekiston havo yo'llarining ekologik ta'siri*. Tashkent: Ekologiya institutining nashri.
19. Mahmudov, O. (2021). *Havo transporti va uning turizmga ta'siri*. Tashkent: Transport va logistika.
20. Akramov, Z. (2021). *Havo transporti tarmog'ining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi roli*. Tashkent: Xalqaro iqtisodiyot.